

ORMANCILIKLA İLGİLİ SÖZLEŞMELER VE ULUSLARARASI KURULUŞLAR

İÇİNDEKİLER

1.1	ORMANCILIKLA İLGİLİ ULUSLARARASI KURULUŞLAR	3
1.1.1	Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)	3
1.1.2	Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (UNECE)	4
1.1.3	Uluslararası Doğal Kaynakların Muhafazası Birliği (IUCN)	5
1.1.4	Uluslararası Tropikal Orman Ürünleri Organizasyonu (ITTO)	5
1.1.5	Uluslararası Çevre Programı (UNEP)	5
1.1.6	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)	6
1.1.7	Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)	6
1.1.8	Dünya Ticaret Örgütü (WTO)	6
1.1.9	Dünya Bankası (WB)	7
1.1.10	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)	7
1.1.11	FAO Ormancılık Komitesi (COFO)	8
1.1.12	FAO Dünya Ormancılık Kongresi	8
1.1.13	FAO'nun Bölgesel Faaliyetleri:	9
1.1.13.1	Avrupa Ormancılık Komisyonu	9
1.1.13.2	Yakın-Doğu Ormancılık Komisyonu:	9
1.1.13.3	Akdeniz Ormancılık Sorunları Programı (SilvaMed):	9
1.1.14	Ormancılık Araştırma Kuruluşları ve Enstitüleri	9
1.1.14.1	Uluslararası Ormancılık Araştırma Enstitüleri Birliği (IUFRO)	9
1.1.14.2	Avrupa Ormancılık Enstitüsü (EFI)	10
1.1.14.3	Uluslararası Ormancılık Araştırma Merkezi (CIFOR)	10
1.1.14.4	Uluslararası Sürdürülebilir Kalkınma Enstitüsü (IISD)	10
1.1.14.5	Uluslararası Çevre ve Kalkınma Enstitüsü (IIED)	10
1.1.14.6	Diğer Uluslararası Araştırma Kuruluşları	11
1.1.15	Ormancılıkla İlgili Sivil Örgütler	11
1.1.15.1	Dünya Doğal Hayat Fonu (WWF)	11
1.1.15.2	Dünya Muhafaza İzleme Merkezi (WCMC)	12
1.1.15.3	Orman Bakım Konseyi (FSC)	12
1.1.15.4	Orman Sertifikalandırma Programı Konseyi (PEFC)	12
1.1.16	UNESCO	12
1.1.17	İEA	12
1.1.18	EEA	12
1.1.19	ECO	12
1.1.20	CPF-OLI	12
1.1.21	Karadeniz Ekonomik İşbirliği	12
1.2	ULUSLARARASI ORMANCILIK SÜREÇLERİ	12
1.2.1	Rio Öncesi	12
1.2.1.1	Stockholm Konferansı (1972)	12
1.2.1.2	Brutland Komisyonu Ortak Geleceğimiz Raporu (1987)	13
1.2.1.3	Strasbourg Konferansı (1988)	13
1.2.2	Rio Zirvesi (1992)	13
1.2.2.1	Rio Deklarasyonu	14
1.2.2.2	Ormancılık Prensipleri	14
1.2.2.3	Gündem 21	14
1.2.2.4	Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi	15
1.2.2.5	Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi	15
1.2.2.6	İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi	16
1.2.2.7	Diğer Uluslararası Sözleşmeler	17
1.2.3	Rio Sonrası BM Gözetimindeki Süreçler	17
1.2.3.1	Hükümetlerarası Ormancılık Paneli IPF (1995-1997)	17
1.2.3.2	Hükümetlerarası Ormancılık Forumu IFF (1998-2000)	17
1.2.3.3	Birleşmiş Milletler Ormancılık Forumu UNFF (2001---)	18
1.2.4	Rio Sonrası Bölgesel Süreçler	19
1.2.4.1	Pan-Avrupa Süreci MCPFE	20
1.2.4.2	Yakın Doğu Süreci	20

1.2.4.3	Forest Europe Süreci (Avrupa'da Ormanların Korunması Bakanlar Konferansı Süreci)	20
1.2.4.4	Avrupa ve Kuzey Asya – Orman Kanun Uygulama ve Yönetişim Süreci (Europe and North Asia – Forest law Enforcement and Governance ENA-FLEG): <i>Sürecin Geçmişi:</i>	21
1.2.4.5	Akdeniz Model Ağı	21
1.2.5	Diğer Süreçler	22
1.2.5.1	Avrupa Birliğine Uyum Süreci.....	22
1.2.5.2	ENA FLEG (2004).....	23
1.2.5.3	Kırtiny Süreci (2005).....	24
1.2.6	RİO+20 DÜNYA ZİRVESİ (2012).....	24
1.2.6.1	YEŞİL EKONOMİ.....	25

1.1 ORMANCILIKLA İLGİLİ ULUSLARARASI KURULUŞLAR

Ormanlar ve ormancılığın Dünya gündeminde önemli bir konu teşkil etmemesinin bir sonucu olarak yakın zamana kadar ormancılığın uluslararası düzeyde de önemli bir teşkilatlanmaya gitmediğini görüyoruz. Bugün faaliyetlerini sürdüren ormancılıkla ilişkili önemli uluslararası kuruluşların çoğu geçmiş yüzyıl ortalarından itibaren kurulmaya başlamış ve ancak yüzyıl sonlarına doğru fark edilir etkinlikte olmaya başlamışlardır. Bu örgütlerden en önemlileri aşağıda tanıtılmaya çalışılmıştır.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)

Birleşmiş Milletler altında tarım, ormancılık ve balıkçılıkla ilgili olarak bir örgüt kurulması, Birleşmiş Milletlerin 1943 yılında Amerika Birleşik Devletlerinde yapmış olduğu bir toplantıda 44 ülkenin girişimiyle kabul edilmiştir. FAO'nun kuruluşundaki temel misyon açlıkla mücadele olmuştur. Bu çerçevede beslenme düzeyinin yükseltilmesi, tarımsal üretimin artırılması, kırsal kesimde yaşayan insanların yaşam kalitelerinin iyileştirilmesi ve Dünya ekonomisine katkı, FAO'nun temel görevleri arasındadır.

FAO'nun faaliyetleri ise dört temel alanda yoğunlaşır; kalkınmayı desteklemek için bilgi toplayan, analiz eden ve dağıtan bir bilgi ağı oluşturmak, üye ülkeler arasında kalkınmayı sağlamak ve açlığı azaltmaya yönelik olarak uygulanan politikalardan elde edilen deneyimleri paylaşmak, bütün ülkelerin bir araya geldiği ve konuları tartışarak karar aldığı tarafsız bir platform oluşturmak ve elde edilen bilgi ve deneyimleri projeler vasıtasıyla arazi düzeyinde uygulamayı temin etmek.

FAO üye ülkelerin oluşturduğu ve iki yılda bir toplanan konferans ile yönetilmektedir. Konferans ara yönetim organı olarak 49 üyeden oluşan Konseyi seçer, Konsey üyeleri 3 yılda bir dönüşümlü olarak değişirler. Konferans aynı zamanda FAO Genel Müdürünü de 6 yıllık süre için seçer.

Toplam 3600 elemanın çalıştığı FAO'da 8 daire vardır, bunlar:

- Tarım ve Tüketiciyi Koruma Dairesi
- Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Dairesi
- Balıkçılık ve Denizcilik Dairesi
- **Ormancılık Dairesi**
- İnsan Kaynakları ve Finans Dairesi
- Bilgi ve İletişim Dairesi
- Doğal Kaynak Yönetimi ve Çevre Dairesi
- Teknik Yardımlaşma Dairesidir.

FAO ayrıca 8 komite oluşturmuştur, bunlar:

- Program Komitesi
- Finans Komitesi
- Yasal ve Kurumsal İşler Komitesi
- Ürün Problemleri Komitesi
- Balıkçılık Komitesi
- **Ormancılık Komitesi**
- Tarım Komitesi

- Dünya Gıda Güvenliği Komitesidir.

Görüldüğü gibi Birleşmiş Milletler çatısı altında ormancılık konuları münhasıran olmazsa bile FAO örgütü içinde bir komite aracılığı ile ele alınmaktadır. Kısaca COFO diye adlandırılan bu komite iki yılda bir toplanmaktadır.

FAO konferansı münhasıran ormancılıkla ilgili olarak 1947-1959 yılları arasında Dünyanın değişik bölgelerinde 6 Ormancılık Komisyonu kurmuştur, bunlar:

- Afrika Ormancılık ve Doğal Hayat Komisyonu
- Asya-Pasifik Ormancılık Komisyonu
- Avrupa Ormancılık Komisyonu
- Latin Amerika ve Karayipler Ormancılık Komisyonu
- Yakın Doğu Ormancılık Komisyonu
- Kuzey Amerika Ormancılık Komisyonudur

Ülkemiz bu komisyonlardan Avrupa Ormancılık Komisyonu ile Yakın Doğu Ormancılık Komisyonuna üyedir. [www.fao.org]

Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (UNECE)

1947 Yılında kurulan Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (UNECE) Birleşmiş Milletlerin beş bölgesel komisyonundan biridir. Batı Avrupa, Orta ve Doğu Avrupa, Orta Asya ve Kuzey Amerika'da yer alan toplam 56 ülkeyi kapsamaktadır. Temel görevi bölgede sürdürülebilir ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmak üzere bölge ülkeleri arasındaki işbirliği ve bütünleşmeyi sağlamaktır. Genel ekonomik işbirliği ve bütünleşmenin yanı sıra çeşitli sektörlerle odaklanmış olan komisyonun altı Sektörel Komitesi bulunmaktadır. Bunlar;

- 1- Çevre Politikası Komitesi (Committee on Environmental Policy)
- 2- Kara Taşımacılığı (Inland Transport Committee)
- 3- Avrupa İstatistikçileri Konferansı (Conference of European Statisticians)
- 4- Sürdürülebilir Enerji Komitesi (Committee on Sustainable Energy)
- 5- Ticaret Komitesi (Trade Committee)
- 6- **Ormancılık Komitesi (Timber Committee)**

Yukarıdaki sektörel komite isimlerinden de anlaşılacağı üzere uzmanlık alanları ekonomik işbirliği ve entegrasyon, çevre, enerji, ticaret, istatistik, ormancılık, konut inşaatı, nüfus ve transport olan komisyon ormancılıkla ilgili çalışmalarını genelde FAO ile birlikte ortaklaşa yürütmektedir.

Ormancılıkla ilgili faaliyetleri ormancılığın çoğu alanlarını kapsamakla birlikte, komisyon çalışmalarını orman ürünleri sanayi, piyasası, ticareti ve sektörler arası etkileşimler gibi ormancılık sektörünün ekonomik boyutu üzerinde yoğunlaştırmıştır.

Genel Müdürlüğümüzün UNECE Ormancılık Komitesiyle orman ve orman sanayi ürünlerinin üretim tüketim ve ticareti ile piyasa bilgilerini paylaşımı son on yıldır düzenli olarak yürütülmektedir. Bu alanda UNECE tarafından toplanan istatistiki bilgiler EUROSTAT, İTTO ve FAO'ya dağıtılarak bilgilerin tek elden toplanması sağlanmakta, mükerrer bilgi toplama ve farklı rakam kullanımının önüne geçilmektedir.

Ülkemizce sağlanan istatistiki bilgilerin bölgede üzerinde uzlaşmış formatta olması gerek Avrupa'ya gerekse de dünyaya entegrasyon açısından önemlidir. Bu nedenle Genel Müdürlüğümüzün orman ürünü standardizasyonu, ölçümü, ve sınıflamalarının uluslar arası kabul gören formatta (AB'nin de ön gördüğü şekilde) olması ve bu paralelde de istatistiki bilgi üretimi kalitesinin artırılması önemlidir.

UNECE ile ilişkilerimiz istatistiki bilgi alışverişinin dışında piyasa bilgilerinin paylaşımı açısından da önem arz etmektedir. Piyasalardaki gelişmeleri ve yapılan ormancılık faaliyetlerinin değerlendirmek üzere her yıl düzenlenen (her dört yılda bir FAO ile ortaklaşa yapılan) yıllık toplantılar, dünya orman ürünleri piyasalarının tartışıldığı ve her türlü piyasa bilgilerinin paylaşıldığı iyi bir platform durumundadır.

Uluslararası Doğal Kaynakların Muhafazası Birliği (IUCN)

Merkezi İsviçre'de olan ve 1948 yılında kurulan IUCN, 83 ülke, 110 hükümet kuruluşu, 800'den fazla hükümet dışı kuruluşu ve 10.000 civarında bilim adamının bir arada çalıştığı büyük bir organizasyondur. IUCN'in 40 ülkeye dağılmış 1100 personeli vardır. Birliğin amacı, doğanın çeşitliliğini ve bütünlüğünü muhafaza etmek ve herhangi bir doğal kaynak kullanımının ekolojik olarak sürdürülebilir ve eşitlik ilkesine uygun olduğunu güven altına almak için, Dünya'da ki bütün toplulukları teşvik etmek, etkilemek ve yardım etmektir.

Birlik doğanın muhafazası konusunda bilimsel araştırmaları uygulamalı olarak yürütür ve bu çalışmalardan elde edilen sonuç ve deneyimlerin, yerel, ulusal, bölgesel ve küresel bazda faydalanılması için gerekli her düzeyde çalışmalar yapar. IUCN projelerinin öncelikleri, biyolojik çeşitliliğin korunması için ekosistem tabanlı yönetim ve kırsal kesimlerde yaşayan ve tamamen doğal kaynaklara bağlı olarak yaşayan fakir halkın sürdürülebilir geçimini sağlamaktır.

Uluslararası Tropikal Orman Ürünleri Organizasyonu (ITTO)

ITTO Birleşmiş Milletler Gözetiminde 1986 yılında bir hükümetler arası organizasyon olarak kurulmuştur. Esasında ITTO'nun kuruluşu ile ilgili çalışma ve görüşmeler 1976 yılına kadar uzanır. Bu dönemde Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı uluslararası bir tropikal orman anlaşması (ITTA) taslağı konusunu görüşmüş ve bu anlaşma 1983 yılında uygulamaya geçmiştir. Esasında ITTA geleneksel bir ticari anlaşmadan ziyade ticaret için ormanların muhafazası ve geliştirilmesi anlayışını yansıtmış ve o sıralarda ormanlar konusundaki endişelerin net bir şekilde hissedilmesine sağlayarak Brutland Raporunun oluşumuna katkıda bulunmuştur. ITTO'nun resmi kuruluşu da ITTA'nın yürürlüğe girdiği yılı takiben gerçekleşmiştir.

ITTO'nun üyeliği iki kategori altında şekillenir, üretici üyeler, tüketici üyeler. Oldukça geniş bir organizasyona sahip ITTO, ormanların muhafazası ve sürdürülebilir yönetimi için uluslararası kabul gören politika dökümanları üretmekte ve bu politikaların uygulanması için üye ülkelere projeler vasıtasıyla yardım etmektedir.

Uluslararası Çevre Programı (UNEP)

UNEP 1972 yılında Birleşmiş Milletlerin gerçekleştirdiği ünlü Stockholm İnsan ve Çevre Konferansında kurulmuştur. Birleşmiş Milletler bünyesinde kurulan UNEP'in amacı, gelecek nesillerin yaşam kalitesini tehlikeye sokmadan dünya toplulukların yaşam kalitelerini iyileştirmek için işbirliğini cesaretlendirmek ve çevre konusunda liderlik yapmaktır. UNEP bu amaçlara yönelik olarak diğer Birleşmiş Milletler Kuruluşları ile, uluslararası kuruluşlarla, ulusal hükümetlerle, iş kesimleri, sanayi sektörü, medya ve sivil topluluklarla işbirliği yapar.

UNEP çevresel durum ve eğilimleri yerel, bölgesel ve küresel düzeyde değerlendirmekte, uluslar arası anlaşmalar geliştirmekte, çevrenin iyi yönetimi için kurumları güçlendirmekte, ekonomik kalkınma ile çevresel korumayı entegre etmekte, sürdürülebilir kalkınma için bilgi ve teknoloji transferini sağlamakta, sivil topluluklar ve özel sektör ile işbirliğini teşvik etmektedir.

UNEP şu ana kadar 1973 CITES Sözleşmesi, 1975 Akdeniz Eylem Planı, 1979 Bonn Sözleşmesi, 1985 Viyana Ozon Tabakasının Korunması Sözleşmesi, 1987 Montreal Protokolü, 1988 IPCC, 1989 Basel Sözleşmesi, 1992 Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi 1998 Rotterdam Sözleşmesi, 2000 Cartagena Protokolü ve 2000 Milenyum Deklarasyonunun çıkarılmasına önderlik etmiştir.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)

UNDP Birleşmiş Milletler bünyesinde kurulmuş olan ve 166 ülkede faaliyet gösteren küresel bir kalkınma ağıdır. Temel öncelikleri ülkelerde demokratik yönetim, fakirliği azaltma, kriz önleme ve krizden çıkış, enerji ve çevre, ve AIDS'a karşı mücadele konularında ülkelerle işbirliği yapmak ve yardımda bulunmaktır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerin bu konularda yardım temin etmelerini ve bu yardımları etkili bir şekilde kullanmalarını sağlamaya çalışır.

UNDP her yıl İnsan Kalkınma Raporunu yayınlamakta, bu raporda küresel gündemde olan kritik kalkınma tartışmalarını ele almakta, özellikle üzerinde mutabakat sağlanamamış olan konularda yaratıcı analizler yaparak çözüm araçları sunmaktadır.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)

ILO 1919'da Versay Barış Anlaşması uyarınca kurulmuş ve 1946 yılında Birleşmiş Milletler'in bünyesine dahil olmuştur. Sosyal adalet ilkeleri, evrensel insan ve çalışma haklarının korunması temelinde kurulmuştur. ILO uluslararası çalışma standartlarını sözleşmeler ve tavsiyeler yoluyla ifade etmektedir. Bu sözleşme ve tavsiyeler temel çalışma hakları, örgütlenme hakkı, toplu pazarlık, zoraki emeğin ortadan kaldırılması, fırsat eşitliği, ve çalışma hayatı ile ilişkili diğer konularda asgari standartlar koymaktadır. Aynı zamanda başta mesleki eğitim ve mesleki rehabilitasyon, çalışma politikası, emek yönetimi, çalışma hukuku ve endüstriyel ilişkiler, çalışma koşulları, işletme gelişimi, kooperatifler, sosyal güvenlik, çalışma istatistikleri, işçi sağlığı ve iş güvenliği gibi konularda teknik yardım sunmaktadır. Bağımsız işveren ve işçi örgütlerinin gelişimini teşvik etmekte ve bu örgütlere eğitim ve danışma hizmetleri vermektedir. Birleşmiş Milletler içinde ILO eşit katılımlı işçi ve işveren örgütleri ve de hükümetin yönetim organları ile birlikte üçlü bir yapı oluşturmaktadır.

Dünya Ticaret Örgütü (WTO)

Dünya Ticaret Örgütü WTO, 1948 yılında imzalanan GATT anlaşmasının getirmiş olduğu sistemin devamı olarak 1995 yılında kurulmuş olup bu gün 150 ülke bu kuruluşa üyedir. GATT sadece ticari mallar konusunda faaliyet göstermekteyken, WTO buna ticari hizmetler, buluş ve dizaynlar gibi fikri ürünleri de dahil etmiştir.

WTO esas olarak üye ülkelerin ticari problemlerini yüz yüze görüşerek çözdüğü bir platform oluşturmaya çalışır. Dolayısıyla bu kapsamda yapılan müzakerelerin sonuçları WTO çalışma programını belirler. WTO çalışmalarının büyük bir kısmı 1986-1994 yılları arasında yapılan Uruguay müzakerelerinde ve daha evvelki GATT anlaşmasında alınan kararlardan oluşmaktadır.

Dünya Bankası (WB)

Dünya Bankası, Birleşmiş Milletlerin özerk bir kuruluşu olup Bankanın temel amacı ekonomik kalkınma ve yoksulluğun azaltılması olmuştur. Çevreyle ilgilenmek Banka'nın yoksulluğu azaltma görevinin ayrılmaz bir parçasını oluşturmaktadır. Banka, yoksulluğa karşı yürütülen küresel mücadelede pek çok ortaklığa katılmıştır. Örneğin, ormanların korunması için Dünya Yaban Hayatı Fonu'na, küresel ısınmayı azaltmak için de Prototip Karbon Fonu'na katılmıştır. Banka ayrıca tanınmış Uluslararası Tarım araştırmaları Danışma Grubu'nu desteklemek için FAO ve BM Kalkınma Programı'na (UNDP) katılmaktadır.

Dünya Bankası ormancılıkla ilgili olarak Orman Programı (Program on Forests - PROFOR) adında bir çalışma başlatmıştır. PROFOR, Dünya Bankası'nın Ormancılık Strateji ve Politika amaçlarını gerçekleştirmek için Dünya Bankası'nın Ormancılık Grubu ile yakından işbirliği halinde çalışmaktadır.

Dünya Bankası'nın proje portföyü dört konuda gerçekleşmektedir. Bu konular:

- Bir geçim yaklaşımı;
- İyi orman yönetimi;
- SOY için yenilikçi finansman
- Birbiriyle ilgili sektörlerin işbirliği

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı'nın (OECD) direktörlüklerinden biri de Çevre Direktörlüğü'dür. Çevre Direktörlüğü, üye ülkelere çevresel sorunları ele alabilmek ve doğal kaynakları sürdürülebilir bir şekilde yönetebilmek için gerekli olan etkin, etkili politikaları oluşturmaları ve uygulamalarında yardımcı olmaktadır. OECD'ye sürdürülebilir kalkınma konusundaki çalışmalara en büyük katkıyı veren Çevre Direktörlüğü'dür: Direktörlük, üye ülkelerin çevresel performansını düzenli olarak incelemektedir. Direktörlük bu çalışmalarını bünyesindeki Çevre Komitesi ve Kimyasallar Komitesi yoluyla yürütmektedir.

OECD; Türkiye için 1999 yılında birinci ve 2008 yılında ikinci performans raporu hazırlanmıştır. Ormancılık konuları, söz konusu performans raporlarının "3-Doğa ve Biyolojik Çeşitlilik Yönetimi" bölümü altında yer almaktadır.

OECD'nin bir diğer direktörlüğü olan Ticaret ve Tarım Direktörlüğü ile Çevre Direktörlüğü tarafından "Tarım ve Çevre Ortak Çalışma Grubu" kurulmuş olup ormancılık konuları söz konusu çalışma grubu çalışmaları yoluyla takip edilmektedir.

FAO Ormancılık Komitesi (COFO):

COFO toplantılarında, FAO'nun üzerinde çalışılması uygun olacak ormancılık faaliyetleri ve öncelikler belirlenmektedir. FAO'nun bölgesel komisyonlarında ve COFO'da oluşturulan fikirler ve kararlar dört yılda bir yapılmakta olan FAO Konseyi'ne götürülmektedir. COFO'da alınan kararlar doğrultusunda FAO Konseyinde FAO'nun kaynakları yönlendirilmektedir.

Diğer bir değişle, COFO, öncelikli ormancılık konularının ne olacağı ve hangi konularda kaç proje yapılacağı konusunda Konsey'e bilgi vermektedir.

COFO toplantıları temsil açısından, FAO'nun bölgesel komisyon toplantıları ise teknik konulara katkı sağlamak açısından önem arz etmektedir.

FAO Dünya Ormancılık Kongresi

Dünya Ormancılık Kongrelerinde ormancılık sektörü ile ilgili tüm konular tartışılmaktadır. Kongrelere; kamu sektörü, özel sektör, üniversiteler vb. tüm sektör temsilcileri kongreye katılım sağlamaktadır.

Kongreler bir süreç olmayıp FAO'nun yıllardır uyguladığı küresel bir faaliyettir.

Kongreler, teknik ve akademik toplantılardan oluşmaktadır. Üniversite öğretim üyeleri ve akademisyenlerin bir araya geldiği platformlardır. Kongrelerin; siyasi, yönetsel ve idari yönü bulunmamaktadır. Kongrelerin karar alan bir yönü yoktur.

Kongrelerde, ormancılık alanında önemli buluşlar, önemli gelişmeler önemli yaklaşımlar sunulmaktadır. Kongrelerde öncelikle buluş niteliğinde konuşmalar yapılmakta daha sonra tebliğler sunulmaktadır. Özetle kongrelerde "Ormancılık konusunda dünya nereye gidiyor?" sorusuna cevap aranmaktadır.

Türkiye'nin Dünya Ormancılık Kongrelerine katılımı neden önemlidir? Türkiye'nin WFC'e katılımı önemlidir. Çünkü 11. Kongre Türkiye'de yapılmıştır. Ülkemiz bu kongreleri düzenleyen sayılı sayıda ülkelerden biridir ve haklı bir saygınlığa sahiptir. Ülkemiz Kanada'da düzenlenen 12. Dünya Ormancılık Kongresinde bir stant açmıştır.

Kongrelere katılım: Üst düzey katılım önemli olmamakla birlikte ülke ormancılığının tanıtımı açısından önemli olmaktadır.

Kongrelerde ayrıca posterler asılmakta posterler aracılığı ile ormancılık ile ilgili konuların önemi vurgulanmaktadır.

FAO'nun Bölgesel Faaliyetleri:

FAO'nun bölgesel düzeyde altı komisyonu bulunmaktadır. Bahsekonu altı bölgesel komisyondan ikisine Ülkemiz katılım sağlamaktadır. Bunlar:

1.1.1.1 Avrupa Ormancılık Komisyonu

Türkiye sözkonusu bölgesel komisyonlarla bu zamana kadar maalesef yeteri kadar bütünleşememiş olmakla birlikte Yakın Doğu Komisyonu'nda Türkiye lider bir ülkedir. Ayrıca 2010 Nisan ayında Portekiz'in Lizbon şehrinde yapılan Avrupa Ormancılık Komisyonu (AOK) toplantısına Genel Müdürlüğümüzden katılım sağlanmıştır.

1.1.1.2 Yakın-Doğu Ormancılık Komisyonu:

Komisyon toplantılarına düzenli katılım sağlanabilmiştir.

1.1.1.3 Akdeniz Ormancılık Sorunları Programı (SilvaMed):

SilvaMed'in Çalışma Grubu Faaliyetleri altı alanda sürdürülmektedir. Bu alanlar şunlardır:

- Orman Yangınları;
- Mantar Meşesi;
- Orman Yönetimi ve Sürdürülebilir Kalkınma;
- Orman Genetik Kaynakları;
- Akdeniz Ormanları ve İklim Değişikliği;
- Sürdürülebilir Mali Mekanizmalar

Türkiye orman yangınları konusunda Antalya'da bir enstitü kurmuş ve bu konuda iddialı bir konuma gelmiştir. Dolayısı ile yangın çalışma grubu başkanlığına talip olmasında büyük fayda olabilir. Söz konusu grup başkanının emekli olmuş olması büyük bir fırsat olarak görülmektedir. Söz konusu başkanlığın alınarak Antalya'da kurulmakta olan eğitim merkezini uluslararası boyuta taşımanın daha kolay olacağı düşünülmektedir.

Ormancılık Araştırma Kuruluşları ve Enstitüleri

1.1.1.4 Uluslararası Ormancılık Araştırma Enstitüleri Birliği (IUFRO)

Viyana'da bulunan IUFRO'nun kuruluşu 1892 yılına uzanır. IUFRO başta Avusturya, Finlandiya, Kore, Avrupa Birliği olmak üzere çok sayıda ülke ve kuruluşun bağışları ile faaliyetlerini sürdürmektedir.

Dünyadaki ormancılık bilim adamları arasında bir network görevi gören IUFRO'nun 110 ülkeye yayılmış 700 üye kuruluşu vardır. IUFRO'nun misyonu ormanların sağlığı ve ormanları bağımlı

toplulukların refahı için orman ve ağaç konusunda yapılan tüm araştırma çalışmalarında uluslararası işbirliği ve koordinasyonu sağlamaktır. [www.iufro.org]

1.1.1.5 Avrupa Ormancılık Enstitüsü (EFI)

Avrupa Ormancılık Enstitüsü EFI Finlandiya’da Faaliyet gösteren bir uluslar arası ormancılık araştırma enstitüsüdür. EFI anlaşmasını aralarında ülkemizin de bulunduğu 13 Avrupa ülkesi imzalamıştır. Yaklaşık 130 ilgili ve bağlı kuruluşu olan EFI Konseyi 11 ülke temsilcisinden oluşmaktadır. Kurul ise konseyin seçtiği 4, ilgili ve bağlı kuruluşların seçtiği 4 üye olmak üzere toplam 8 üyeden oluşur.

EFI’nin misyonu Avrupa düzeyinde ormanların çevresel boyutları, ekoloji, çok yönlü faydalanma, ormanların sağlığı ve odun ve odun dışı orman ürünleri arz ve talebi dahil olmak üzere, ormanların muhafazası ve sürdürülebilir yönetimi için ormancılık politikası konularında araştırma yapmaktır. [www.efi.fi]

1.1.1.6 Uluslararası Ormancılık Araştırma Merkezi (CIFOR)

Endonezya’da bulunan ve bir müteveli kurul tarafından yönetilen CIFOR, tropikal ülkeler başta olmak üzere gelişmekte olan ülkelerde toplumun sürdürülebilir refahı için ormanlar ve ormancılıkla ilgili konularda stratejik ve uygulamalı araştırma çalışmaları yaparak, uygun yeni teknoloji transferlerini sağlayarak ve sosyal organizasyon konularında yeni metotlar deneyerek katkıda bulunmaktadır. [www.cifor.cgiar.org]

1.1.1.7 Uluslararası Sürdürülebilir Kalkınma Enstitüsü (IISD)

IISD 1990 yılında Kanada’da kurulmuş olan ve kar amacı gütmeyen bir kuruluştur. Otuz ülkeye yayılmış 150 personeli ile faaliyetlerini yürütmekte olup Dünya’nın çeşitli yerlerinde 200’e yakın organizasyonla işbirliği yapmaktadır. IISD bir politika araştırma kuruluşu olarak temelde sürdürülebilir kalkınma konusunda değişimi ilerleten bir anlayışla, bulguların iletişimini etkili bir şekilde sağlayan, küresel çevre, küresel ekonomi ve sosyal refah için hükümet temsilcileri, uluslar arası kuruluşlar ve sivil örgütleri politika geliştirme ve uygulama konusunda süreçlere dahil etmeye çalışan bir kuruluştur.

IISD her yıl yayınladığı bir rapor ile o yıla ait çevre ve kalkınma konusundaki gelişmeleri, kendi perspektifinden yorumlar ve geleceğe yönelik faaliyetler hakkında öngörülerde bulunur. Rapor değişik konularda makaleler de içerir.

İlk olarak 1992 yılında yayına başlayan Earth Negotiating Bulletin (ENB) IISD’nin en önemli faaliyetlerinden biri olup, bu bülten Dünya’da çevre ve kalkınma konusunda cereyan etmekte olan toplantılar dahil bütün etkinlikler hakkında haber ve yorum niteliğinde yayın yapar. Bu yüzden pek çok kişi ve kuruluş tarafından yakinen izlenen bir bülten özelliği taşımaktadır.

1.1.1.8 Uluslararası Çevre ve Kalkınma Enstitüsü (IIED)

IIED 1971 yılında Londra’da kurulmuş olan bir politika araştırma enstitüsüdür. Dünya’da eşitliğe dayalı sürdürülebilir kalkınmayı amaçlamaktadır. Küçük çiftçilerden, ulusal hükümetlere ve uluslar arası organizasyonlara kadar çok geniş bir spektrumda işbirliği yapmaktadır. Daha çok hassas ve zayıf grupların seslerinin karar verici mekanizmalarda duyulmasını sağlamak için bir katalizör ve kolaylaştırıcı olarak faaliyet göstermektedir. Sürdürülebilir çevrenin temel mesele olduğunu ancak bunun halkın geçimine rağmen sağlanamayacağı politikasını savunmaktadır.

1.1.1.9 Diğer Uluslararası Araştırma Kuruluşları

Yukarıda belirtilen uluslararası ormancılık araştırma kuruluşları dışında çok sayıda uluslararası veya bölgesel ormancılık araştırma kuruluşu mevcuttur bunlara örnek olarak, İsveç'te bulunan ve 1991 yılında kurulan Kuzey Ormanları Uluslararası Ormancılık Enstitüsü (IBFRA), Hollanda'da bulunan Avrupa Tropikal Ormanlar Araştırma Ağı (ETFRN), Hindistan'da bulunan Uluslararası Orman Kaynakları Enstitüsü (IFRI), Dünya Tarımsal Ormancılık Merkezi (ICRAF) gibi kuruluşlar sayılabilir.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO)

Bu kurumun Sürdürülebilir Enerji Yönetişimi, Biyosfer Rezervi, Dünya Miras Alanları ormancılığı ilgilendiren konularda çalışmaları takip edilmektedir.

Uluslararası Enerji Ajansı (IEA)

Bu kurumun "World Energy Outlook" çalışmalarında ormancılıkla ilgili konulara da değinilmesi nedeniyle süreçleri ve çalışmaları takip edilmektedir.

Avrupa Çevre Ajansı (EEA)

Bu kurumun "Ekosistem Hizmetlerinin Değerlendirilmesi" başlıklı çalışmaları ve bu çalışmalara ilişkin seminer-çalıştay-panelleri takip edilmektedir.

Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO)

Bölgesel ve küresel yeşil ekonomi çalışmaları takip edilmektedir.

İşbirliğine Dayalı Ormancılık Ortaklığı (CPF-OLI)

Bu kurumun ormancılık projelerine ve süreçlerine ilişkin finansal politika çalışmaları takip edilmektedir.

Karadeniz Ekonomik İşbirliği

Bölgesel bir süreç olan bu süreçteki "Yenilebilir Enerji, Çevresel Koruma ve muhafaza, iklim değişikliğine uyumda etkili eylemler" çalışmaları takip edilmektedir.

MENA-GİZ

Bu kuruluşların Akdeniz Bölgesindeki İklim Değişikliğine Adaptasyon Çalışmalarına (sedir ardıc rehabilitasyonu gibi) aktif olarak katılımıyla takip edilmektedir.

Ormancılıkla İlgili Sivil Örgütler

1.1.1.10 Dünya Doğal Hayat Fonu (WWF)

WWF 1961 yılında kurulmuş olan ve yaklaşık 100 ülkede teşkilatı bulunan ve 4000'i aşkın çalışanı olan en büyük çevreci sivil örgütlerden biridir. İnsanlığın doğa ile uyum içerisinde yaşamasını amaçlar. WWF şu anda Dünya'nın çeşitli yerlerinde 200'ü aşkın projeyi finanse etmektedir.

WWF'in öncelikli faaliyet alanları Dünya'daki biyolojik çeşitliliği muhafaza etmek, yenilenebilen doğal kaynakların kullanımının sürdürülebilirliğini güvence altına almak ve kirlilik ile aşırı tüketimi

azaltılmaktadır. WWF'in ülkemizdeki teşkilatı temel olarak üç çalışma alanında faaliyet göstermektedir. Bunlar su kaynakları, ormanlar, deniz ve kıyılarıdır.

1.1.1.11 Dünya Muhafaza İzleme Merkezi (WCMC)

WCMC UNEP çatısı altında, UNDP ile işbirliği halinde ve İngiltere kökenli vakıf desteğinde kurulmuş olan bir hükümetlerarası kuruluştur. Temel olarak biyolojik çeşitliliği değerlendirmek ve biyolojik çeşitlilik değerlerini ön plana çıkararak karar verici mekanizmaların gündemine dahil etmeyi amaçlar. Bu çerçevede Dünya'da biyolojik çeşitlilik ile ilgili bilgileri toplar, analiz ve sentezlerini yapar, gündemde olan anlaşma ve benzeri müzakerelerde bu bilgileri sunarak ülkelerin, organizasyonların ve büyük şirketlerin politikalarını belirlemede yardımcı olur. Ayrıca UNEP tarafından belirlenen diğer pek çok görevi yerine getirir.

1.1.1.12 Orman Bakım Konseyi (FSC)

FSC'nin kuruluşu Amerika Birleşik Devletlerinin Kaliforniya eyaletinde 1990 yılında yapılan bir toplantıya dayanmaktadır. Bu toplantıda orman ürünleri üreticileri, tüketicileri, çevresel sivil kuruluşlar ve insan hakları kuruluşları iyi yönetilen ormanların tespiti ve belgelendirilmesi için dürüst ve herkesçe kabul gören tarafsız bir kuruluşa ihtiyaç olduğunu ortaya koyarak FSC'in kuruluşuna yol açmışlardır. Böylece Dünya ormanlarının sorumlu ve özenli bakımı ve muhafazası için kişileri ve tarafları bir araya getirerek çözüm üretmeye çalışan uluslararası bir sivil kuruluş olarak FSC kurulmuştur.

FSC Bir danışma süreci çerçevesinde ormanların yönetiminden sorumlu olanlara uluslararası standartlar koyar. Bağımsız üçüncü taraf ve organizasyonlara orman işletmelerinde üretilen ürünlerin FSC standartlarına uygun olduğunu sertifikalandırmak için yetki ve akreditasyon verir. "FSC" bu konuda Dünya çapında kabul görmüş bir imge haline gelmiştir. Son 13 yıl içerisinde 82 ülkede 90 milyon hektarın üzerinde orman FSC standartlarına göre sertifikalandırılmıştır.

1.1.1.13 Orman Sertifikalandırma Programı Konseyi (PEFC)

PEFC Konseyi 1999 yılında kurulan ve merkezi Almanya'da olan kar amacı gütmeyen bağımsız bir hükümet dışı kuruluştur. PEFC sürdürülebilir bir şekilde yönetilen ormanların üçüncü taraflarca sertifikalandırılması çalışmalarını yürütmekte olup tüketicilere kullandıkları odun ve kağıt ürünlerinin sürdürülebilir bir kaynaktan geldiğini ve bu ürünleri kullanarak sürdürülebilir orman yönetimine katkıda bulduklarını teminatını vermektedir. PEFC'ye kayıtlı 33 adet ulusal orman sertifikalandırma mekanizması üyedir ve bunlardan 22'si yaklaşık 196 milyon hektar ormanı sertifikalandırmıştır.

1.2 ULUSLARARASI ORMANCILIK SÜREÇLERİ

Rio Öncesi

1.2.1.1 Stockholm Konferansı (1972)

Ormancılığın Dünya Gündeminde yer almaya başlaması çevresel bozulmaların endişe verici boyutlara ulaştığı 1970'li yıllara rastlar. İlk olarak Haziran 1972'de düzenlenen Stockholm Konferansında gezegenimizin ekolojik açıdan duyarlı bir şekilde yönetimi için bir dizi ilke belirlenmiştir. Dünya liderlerinin çevre ile uyumlu ekonomik kalkınma konusunu tartıştıkları ilk forum olan Stockholm Konferansı sonucunda, çevresel konulardaki uluslararası çalışmalarda önemli rol oynayan BM Çevre Programı (UNEP) kurulmuştur.

Ancak konferansı izleyen yıllarda, ekonomik kalkınma politikalarına çevresel unsurların dahil edilmesi yönünde pratikte çok az bir ilerleme kaydedilmiştir. Global çevre bozulması artmış,

sanayileşmiş ülkelerle gelişmekte olan ülkeler arasındaki ekonomik ve sosyal kalkınma farkı ve dengesizlikler büyümeye devam etmiştir.

1.2.1.2 Brutland Komisyonu Ortak Geleceğimiz Raporu (1987)

Stockholm Konferansının önemli sonuçlarından biri Birleşmiş Milletler'in 1983 sonbaharında yapılan 38. Oturumunda kabul edilen 38/161 sayılı genel kurul kararıyla kurulan ve başkanlığını Norveç Başbakanı Gro Harlem Bruntland'ın yürüttüğü komisyondur. Bu Komisyonunun 1987'de hazırladığı Ortak Geleceğimiz adlı raporunda, "*ormanlar üzerindeki baskılar, orman-tarım ilişkileri ve ormanları bekleyen tehlikeler*"den söz edilmiştir.

Rapor, Dünya'da çevre sorunlarının, insan refahını ve gezegenimizdeki yaşamı tehdit ettiğini, bu açıdan sürekli ve dengeli bir kalkınmaya ihtiyaç olduğunu, ancak bu kalkınma politikasında bugünün ihtiyaçları karşılırken gelecek nesillerin ihtiyaçlarından taviz verilmemesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu da, ülkeler ve bölgeler arasında sağlanması gereken adaletin, kuşaklar arası adalet ile bütünleşmesi düşüncesini yansıtmaktadır. 'Sürdürülebilir Kalkınma' olarak adlandırılan bu anlayış, gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme imkanlarını tehlikeye sokmadan, bugünkü kuşakların ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayacak kalkınma biçimi olarak tanımlanmaktadır.

1992 yılına gelindiğinde çevresel endişelerin sürmekte olduğu ve daha geniş kapsamlı bir çalışma gereği ortaya çıkmıştır. En önemli tespit "*Çevreye rağmen kalkınmanın sağlanamayacağı, kalkınmanın ihmal edilmesi ile çevrenin korunamayacağı*"dır. Bu nedenle çevre ve kalkınma konuları birlikte, dengeli ve sürdürülebilir bir şekilde ele alınmalıdır.

Ormancılık açısından yapılan en önemli tespit ise "*Ormanların tarımsal ve endüstriyel yayılcılığın baskısı altında yok olduğu ve bu yayılcılığın temelinde kalkınma sorununun bulunduğu*" hususudur. Çevresel endişelerin önemli bir kısmını ormansızlaşmanın oluşturduğu ve tropik ormanlar başta olmak üzere, ılıman kuşaktaki diğer gelişmekte olan ülkelerdeki ormansızlaşma oranının ciddi tehlikeler oluşturabilecek seviyelere geldiği görülmüştür.

1.2.1.3 Strasburg Konferansı (1988)

Bu gelişmelere paralel olarak Avrupa'da ormanlardan sorumlu bakanlar, Fransa ve Finlandiya'nın girişimi ile ilk defa 1988 yılında Strasburg Konferansında bir araya gelmişler ve Avrupa ormanlarının korunması için ortak kararlar almaya başlamışlardır. Böylece daha sonra Pan-Avrupa süreci olarak adlandırılacak olan Avrupa Ormanlarının Korunması Bakanlar Konferansı süreci başlamıştır.

Ülkemizin de katıldığı bu konferansta bilimsel ve teknik ağırlıklı 6 karar alınmıştır.

Rio Zirvesi (1992)

Birleşmiş Milletlerin 1992 yılında Brezilya'nın Rio de Janeiro kentinde düzenlemiş olduğu ve Ülkemizin de üst düzeyde temsil edildiği Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (UNCED) ormancılık açısından çok büyük öneme haiz olup Dünya ormancılığını derinden etkileyecek ve köklü yapısal değişikliklere götürecek bir sürecin başlangıcı olmuştur.

Konferansın çıktıları şunlardır:

- Rio Deklarasyonu
- Ormancılık Prensipleri
- Gündem 21

- Çölleşme İle Mücadele Sözleşmesi
- Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi
- İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi

1.2.1.4 Rio Deklarasyonu

Rio Deklarasyonu, çevre ve kalkınma konusunda ülkelerin hak ve yükümlülüklerini kapsayan, hukuki olarak bağlayıcı olmamakla birlikte, hükümetlere politik bir yükümlülük getiren bir ilkeler dizisidir. Deklarasyon Türkiye'nin de içinde bulunduğu ülkelerin devlet ve hükümet başkanları tarafından onaylanmıştır.

Yaklaşık 27 maddeden oluşan Deklarasyondan bazı alıntılar aşağıda gösterilmektedir:

- sağlıklı hayat hakkı,
- yetki ve sorumluluk,
- kalkınma hakkı,
- çevreyi koruyarak kalkınma,
- yoksulluğun giderilmesi,
- gelişen ülkelere göre öncelik,
- işbirliği, bilgi alışverişi,
- mevzuat ve standart,
- çevre etki değerlendirmesi,
- yerel halka destek,
- uluslararası hukuka saygı...
-

1.2.1.5 Ormancılık Prensipleri

Ormancılık Prensipleri, hukuki olarak bağlayıcı olmamakla birlikte, tüm ormanları kapsayan ilkelerden oluşan ayrı bir belge olarak hazırlanarak, ülkelerin devlet ve hükümet başkanları tarafından onaylanmıştır. Bu belge, dünyanın bütün coğrafi bölgelerindeki ve iklim kuşaklarındaki ormanların tamamının yönetimine, korunmasına ve geliştirilmesine ilişkin esasları kapsamaktadır.

15 ana madde altında 42 prensipten oluşan bu belge özetle aşağıdaki hususları içermektedir:

- *Ormanlar, şimdiki ve gelecek kuşakların sosyal, ekonomik, ekolojik, kültürel ve manevi ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yönetilmelidir.*
- *Ormanları korumanın getirdiği yükün paylaşımı bütün ülkelere aittir.*
- *Ulusal politikalar ve stratejiler, ormanların ve orman arazilerinin sürdürülebilir şekilde gelişmesine imkan verecek bir çerçeve sağlamalıdır.*
- *Hükümetler ve ilgili kuruluşlar ormanların, orman kaynaklarının ve orman programlarının ulusal düzeyde izlenmesine ve değerlendirilmesine yönelik mevcut mekanizmaları güçlendirmelidir.*

1.2.1.6 Gündem 21

Gündem 21, çevre ve ekonomiyi etkileyen tüm alanlarda hükümetlerin, kalkınma örgütlerinin, BM kuruluşlarının ve bağımsız sektörlerin 21.Yüzyıla girerken yapması gereken faaliyetleri tanımlayan bir eylem planıdır. Bu belge dört temel kısımdan oluşmaktadır. Bunlar; Sosyal ve Ekonomik Boyutlar, Kalkınma İçin Kaynakların Korunması ve Yönetimi, Etkin Grupların Rolünün Güçlendirilmesi ve Uygulama Mekanizmaları' dır.

Bu dört kısım altında 45 bölümde, sektörel ve sektörler arası konular ayrı ayrı ele alınmaktadır. Dolaylı olarak ormancılığı ilgilendiren 6 bölümün yanı sıra, 11 Nolu Bölüm doğrudan ormancılığı ilgilendirmektedir. *Ormansızlaşma ile Mücadele* başlığı altındaki bu bölümün

uygulama programında : ormanların fonksiyonlarının muhafaza edilmesi; ormanların korunması ve sürekli ve dengeli yönetimi; ormanlardan elde edilen ürün ve hizmetlerin sürekli ve dengeli bir şekilde kullanımı ve değerlendirilmesi; ormanların planlanması, değerlendirilmesi ve izlenmesi için kapasite oluşturulması konuları ile ilgili hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için yapılacak faaliyetler ve uygulama mekanizmaları tanımlanmaktadır.

1.2.1.7 Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi

Sözleşmenin amacı: Arazi verimliliğinin geliştirilmesi ve özellikle toplumun yaşam seviyesini yükseltmek için arazi ve su kaynaklarının rehabilitasyonu, korunması ve sürdürülebilir yönetimi ve uzun dönem stratejiler yoluyla kuraklığın etkisinin azaltılmasıdır.

Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi 26 Aralık 1996 yılında yürürlüğe girmiş, 85 ülke ve Avrupa Birliği imzalamıştır. Türkiye ise 14 Şubat 1998’de sözleşmeye taraf olmuştur.

Kurak, yarı kurak ve yarı nemli alanlarda çölleşme veya arazi bozulmaları iklim değişikliği ve insan faaliyetlerinden ileri gelmektedir. Verimliliğin azalması veya toprak kaybı, su kıtlığı ve vejetasyon örtüsünün kaybolmasıyla şekillenir. Bozulmamış orman ekosistemlerinin, su dolaşımı, iklim veya toprak stabilizasyonu üzerinde olumlu etkisi olduğundan, ormansızlaşmanın başlaması, çölleşmeyi hızlandıran unsurlardır. Ormansızlaşma ve çölleşmenin altında sosyo-ekonomik nedenler yatmakta ve her ikisini besleyen ortak baskılarla etkilenen alanda ormansızlaşma ve çölleşmenin devam etmesi kısır bir döngüye dönüşmektedir.

Sözleşme, çölleşme ile mücadele için ulusal, alt bölgesel ve bölgesel faaliyet programları gerektirmektedir. Örneğin, ulusal faaliyet programları (NAPs) “yoksulluğun giderilmesi ve gıda güvenliğinin sağlanmasını amaçlayan programların güçlendirilmesi maksadıyla ulusal ekonomik çevrenin geliştirilmesini ve alternatif geçimlerin teşvik edilmesini; nüfus dinamikliğini; doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimini; sürdürülebilir tarımsal uygulamaları; sistematik gözlem ve değerlendirme için yeteneklerin güçlendirilmesi ve kapasite oluşturma, eğitim ve halkın bilinçlendirilmesini” zorunlu kılmaktadır.

Sözleşme, arazi bozulmaları gibi sektörler arası konuları belirleyen bütünsel, katılımcı ve alt seviyeden üst seviyeye doğru yaklaşımların gerekliliğini belirtmektedir.

1.2.1.8 Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi

Sözleşmenin amacı özetle: “Biyolojik çeşitliliği korumak, biyolojik çeşitliliği oluşturan bileşenlerinin sürdürülebilir kullanımını sağlamak ve yararlarını eşit ve dengeli bir şekilde paylaşmaktır.”

Ekleri hariç 42 maddeden oluşan bu sözleşme 29 Aralık 1993 ‘de yürürlüğe girmiş ve 27 Aralık 1996’da ülkemiz sözleşmeye taraf olmuştur. Türkiye sözleşme gereği ilgili kurum ve kuruluşların katılım ve katkıları ile “Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planı”nı hazırlamıştır.

Ormanlar, spesifik olarak bu sözleşmede ifade edilmemekle beraber, yeryüzü çeşitliliği ve yetiştirme ortamlarının her ikisini de içeren “biyolojik çeşitlilik” teriminin tanımlanmasında yer almaktadırlar. Bu nedenle, sözleşme hükümlerinin çoğunun ormanlarla ilgisi vardır. Bununla birlikte biyolojik çeşitliliğin yerinde korunması ve sürdürülebilir kullanımı ile ilgili olanlar özellikle ormanların korunması ve sürdürülebilir yönetimi ile ilgilidir.

Sözleşme, biyolojik çeşitliliğin yerinde (in-situ) ve doğal ortamı dışında (ex-situ) korunması ve sürdürülebilir kullanımı için stratejiler geliştirilmesini gerekli görmektedir. Bu stratejiler mevcut

sektörler arası planlama ve kalkınma çerçevesinde birleşmektedir. Yerinde koruma ile ilgili olarak bazı bölümlerden hatırlatmalar yapılırsa bunlar:

- korunan alanlar sisteminin tesisi
- çevresel geliştirme
- korunan alanlara yakın alanlarda sürdürülebilir kalkınma
- bozulmuş eko-sistemlerin ıslahı ve restore edilmesi gibi konulardır.

1.2.1.9 İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi

21 Mart 1994 yılında yürürlüğe giren ve 194 ülke ve Avrupa Birliği'nin taraf olduğu Sözleşmenin amacı; Sözleşme'nin ilgili hükümlerine göre, atmosferdeki sera gazı birikimlerini, iklim sistemi üzerindeki tehlikeli insan kaynaklı etkiyi önleyecek bir düzeyde durdurmayı başarmaktır. Böyle bir düzeye, ekosistemin iklim değişikliğine doğal bir şekilde uyum sağlamasına, gıda üretiminin zarar görmeyeceği ve ekonomik kalkınmanın sürdürülebilir şekilde devamına izin verecek bir zaman dahilinde ulaşılmalıdır.

BMİDÇS, taraf ülkeleri, sera gazı salımlarını azaltmaya, araştırma ve teknoloji üzerinde işbirliği yapmaya ve sera gazı yutaklarını (örneğin ormanlar, okyanuslar, göller) korumaya teşvik etmektedir. Sözleşme, sera gazı salımlarının azaltılması için, ülkelerin kalkınma önceliklerini ve özel koşullarını göz önüne alarak “ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar” yüklemiştir.

“Ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar” ilkesi bazı ülkelerin sanayi devriminden sonra iklim değişikliğine sebep olan sera gazlarını atmosfere diğer ülkelere daha çok salmalarından ötürü daha fazla sorumluluk almaları gerektiği düşüncesine dayanmaktadır. Bu bağlamda, Sözleşme, farklı yükümlülükler göre ülkeleri üç gruba ayırmıştır.

- 1. Ek-I Ülkeleri:** Bu grupta yer alan ülkeler, sera gazı salımlarını sınırlandırmak, sera gazı yutaklarını korumak ve geliştirmek, ayrıca, iklim değişikliğini önlemek için aldıkları önlemleri ve izledikleri politikaları bildirmek ve mevcut sera gazı salımlarını ve salımlarla ilgili verileri iletmekle yükümlüdürler. Bu grup iki ülke kümesinden oluşmaktadır. Birinci grupta 1992 yılı itibarıyla OECD üyesi olan ülkeler (bunların içinde Türkiye de vardır) ve AB, ikinci grupta ise Pazar Ekonomisine geçiş sürecindeki ülkeler yer almaktadır.
- 2. Ek-II Ülkeleri:** Bu gruptaki ülkeler, birinci grupta üstlendikleri yükümlülükler ilaveten çevreye uyumlu teknolojilerin özellikle gelişme yolundaki taraf ülkelere aktarılması veya bu teknolojilere erişimin teşvik edilmesi, kolaylaştırılması ve finanse edilmesi hususlarında her türlü adımı atmakla sorumlu kılınmışlardır.
- 3. Ek Dışı Ülkeler:** Bu ülkeler, sera gazı salımlarını azaltmaya, araştırma ve teknoloji üzerinde işbirliği yapmaya ve sera gazı yutaklarını korumaya teşvik edilmekte, ancak belirli bir yükümlülük altına alınmamaktadırlar.

2001 yılında Sözleşme'nin 7. Taraflar Konferansı'nda “Ülkemizin Ek-II'den çıkarılması ve özgün koşulları dikkate alınarak, diğer Ek-I ülkelerinden farklı bir konumda Ek-I listesinde yer alacağı” yönünde bir karar alınmıştır. Söz konusu karar, 28 Haziran 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu gelişme karşısında Türkiye Sözleşme'ye 24 Mayıs 2004 tarihinde katılmıştır. Ülkemiz halen Sözleşme'nin Ek-I listesinde yer almaktadır.

1.2.1.10 Diğer Uluslararası Sözleşmeler

Kısmen ormancılığı ilgilendiren diğer uluslararası sözleşme ve anlaşmalar aşağıda belirtilmiştir.

Nesli Tehlikede Olan Yaban Bitki ve Hayvan Türlerinin Uluslararası Ticareti Sözleşmesi (CITES)
Sulak Alanlar Sözleşmesi (RAMSAR)
Avrupa Yaban Hayatı ve Yaşam Ortamlarını Koruma Sözleşmesi (BERN)
Dünya Doğa ve Kültür Mirasının Korunması Sözleşmesi (HABITAT)
Uluslararası Tropikal Orman Anlaşması (ITTA)
Göçmen Türler Sözleşmesi (BONN)
İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Protokolü (KYOTO)
Dünya Biyogüvenlik Protokolü (Kartegena)

Rio Sonrası BM Gözetimindeki Süreçler

Rio Zirvesinden sonra uluslararası ormancılığa büyük bir hareket gelmiş, gerek ulusal bazda gerekse bölgesel düzeylerde Rio Kararlarının uygulanması için pek çok girişim başlatılmıştır. Ancak ne mevcut sözleşmeler ne de bu girişimler yine de tatmin edici noktaya ulaşmamış, pek çok hususta ülkeler arasında mutabakat sağlanamamıştır. Bunun üzerine Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Komisyonu'nun (CSD) önerisi kabul edilerek 1995 yılında kısaca IPF diye adlandırılan Hükümetlerarası Ormancılık Paneli kurulmuştur.

1.2.1.11 Hükümetlerarası Ormancılık Paneli IPF (1995-1997)

IPF 1995-1997 yılları arasında 4 kez toplanmış ve 5 maddeden oluşan bir çalışma programını uygulamıştır. Bunlar;

1. Ulusal ve uluslararası düzeyde UNCED kararlarının uygulanmasını sağlamak
2. Finansal yardım ve teknoloji transferi için uluslar arası işbirliğini sağlamak
3. Bilimsel araştırma, ormanların değerlendirilmesi ve sürdürülebilir orman yönetimi için kriter ve göstergelerin belirlenmesi
4. Orman ürünleri ve hizmetleri konusunda ticaret ve çevre
5. Uluslararası organizasyonlar, çok taraflı kuruluşlar ve uygun yasal mekanizmalar dahil olmak üzere araçlar

IPF 5 elementten oluşan bu programı uygulamış ve yaklaşık 150 kararda ülkeler arasında mutabakatı sağlayabilmiştir. Bu kararlara IPF kararları denmektedir. Ancak hala pek çok hususta ülkeler arasında mutabakat sağlanamamış ve IPF final raporunda sürecin foruma çevrilerek devam ettirilmesi önerilmiştir.

1.2.1.12 Hükümetlerarası Ormancılık Forumu IFF (1998-2000)

IPF IV Raporunda bazı konularda mutabakatın sağlanamadığı be nedenle sürecin devam ettirilmesi önerilince, Birleşmiş Milletler Panelin Foruma çevrilerek devam ettirilmesine karar vermiş ve kısaca IFF denen Hükümetler Arası Ormancılık Forumu'nu kurmuştur. Forum 1998-2000 yılları arasında 4 kez toplanarak üç kategori ve 8 elementten oluşan bir çalışma programını uygulamıştır. Bunlar;

Kategori 1

1. IPF Eylem önerilerinin uygulanmasını sağlamak ve geliştirmek
2. Bütün ormanların korunmasını ve sürdürülebilir geliştirilmesini değerlendirmek, izlemek ve gelişimi raporlamak

Kategori 2

3. Finansal kaynaklara ihtiyaç
4. Ticaret ve çevre
5. Çevresel ve sürdürülebilir teknoloji transferi
6. Ormansızlaşmanın temel sebepleri, ormanla ilgili geleneksel bilgi, ormanların muhafazası ve korunan alanlar, ormancılık araştırma, orman mal ve hizmetlerinin değerleri, ekonomik araçlar, vergi politikaları ve arazi kullanım hakkı, çevresel olarak kritik alanlarda orman örtüsünün değerlendirilmesi, izlenmesi ve rehabilitasyonu
7. Bölgesel ve Uluslararası Kuruluşların ormanlarla ilgili çalışmaları

Kategori 3

8. Ormancılıkta uluslar arası düzenlemeler ve mekanizmalar

IFF sürecinde de 120 kararda mutabakat sağlanmış böylece, uluslararası ormancılıkta bütün Dünya Ülkelerinin kabul ettiği 270 karar alınmış olmaktadır. Bu kararlara kısaca IPF/IFF kararları denmektedir.

1.2.1.13 Birleşmiş Milletler Ormancılık Forumu UNFF (2001---)

IPF/IFF kararları ormancılıkta uluslararası düzenlemelerin esasını oluşturmuş durumdadır. Her ne kadar bu kararlar “Yasal Bağlayıcılığı Olmayan” kararlar ise de, bütün ülkelerce mutabık olunmuş üst düzey politik taahhüt mahiyetindedirler.

Bu kararları içeren metinler müzakere dili ile yazılmış olduğundan genellikle karmaşık ve anlaşılması zor bulunmaktadır. Ayrıca kararlar arasında örtüşmeler olduğu gibi bazı kararların karar özelliği taşımadığı, prensip mahiyetinde olduğu kabul edilmektedir. Avustralya'nın başlatmış olduğu bir girişimle kararlar 16 bölüme ayrılmış ve sadeleştirilmiştir. Bu çalışma ülkelerin IPF/IFF kararlarını yorumlamaları konusunda yardımcı olunması için yapılmıştır, karar metinlerini değiştirme amaçlanmamıştır.

Söz konusu çalışmada IPF/IFF kararları aşağıdaki 16 bölüm altında gruplandırılmaktadır.

- 1- Ulusal Ormancılık Programlarının hazırlanması ve uygulanması
- 2- Halkın katılımı
- 3- Ormansızlaşma ve ormanların tahribini önleme
- 4- Ormanlar konusundaki geleneksel bilgi
- 5- Ormanlar konusundaki bilimsel bilgi
- 6- Ormanların sağlığı ve verimliliği
- 7- Sürdürülebilir orman yönetimi ve kriterleri ile göstergeleri
- 8- Ormanların ekonomik, sosyal ve kültürel boyutları
- 9- Eşsiz orman tipleri ile hassas ekosistemlerin korunması
- 10- Kavramlar, deyimler, tanımlar ve izleme, değerlendirme, raporlama
- 11- Düşük orman örtüsüne sahip ülkelerde ıslah ve muhafaza stratejileri
- 12- Bozuk ormanların rehabilitasyonu ve restorasyonu
- 13- Bugünkü ve gelecek nesillerin ihtiyacı için orman örtüsünün idame ettirilmesi
- 14- Mali kaynaklar
- 15- Sürdürülebilir orman yönetimi ve uluslararası ticaret
- 16- Kapasite oluşturma, çevreye uyumlu teknolojilerin transferi

Görüldüğü gibi Sürdürülebilir Orman Yönetimi Kriter ve Göstergeleri konusunda alınan kararlar bu 16 gruptan birini teşkil etmektedir.

IPF/IFF sürecinde alınmış olan kararlar ile çok önemli bir mesafe kat edilmiş olsa bile, üzerinde hala mutabakat sağlanamayan ormancılık konuları kalmıştır. Bunlar kısaca üç grup halinde ifade edilmektedir. A) Ormancılıkta uluslararası yasal düzenek B) Ormancılık konusunda deyim, kavram ve tanımlar ve bunla bağlantılı olarak gelişimlerin izlenmesi, değerlendirilmesi ve raporlanması C) Finansal yardım ve teknoloji transferi.

Bu yüzden uluslararası ormancılık süreci UNFF diye anılan Birleşmiş Milletler Ormancılık Forumu çalışmaları ile devam etmiştir. 2001 yılında başlayan UNFF 5 yıl içinde 5 kez toplanacak, IPF/IFF kararlarının etkin bir şekilde uygulanmasını sağlarken, üzerinde mutabakat sağlanamayan konularda mutabakatı sağlamaya çalışacaktır. UNFF toplantılarının ikincisi ve sonuncusunda ormanlardan sorumlu bakanların da toplanması planlandı. Ayrıca 14 uluslararası kuruluş bir araya gelerek Başkanlığını FAO'nun yaptığı "Ormancılıkta İşbirlikçi Ortaklık" oluşturuldu (CPF). UNFF ve CPF'in birlikte oluşturdukları organizasyon "Ormancılıkta Uluslararası Düzenleme" (IAF) olarak anılmaktadır.

UNFF son toplantısını 16-27 Mayıs 2005 tarihleri arasında yapmış ve üzerinde henüz mutabakata varılamayan konularda gelişme sağlanmadığı için Forum çalışmalarının devam ettirilmesine karar verilmiştir.

En son 2007 yılında toplanan UNFF 7'de Resmi olmayan Bağlayıcı bir Ormancılık Anlaşması kabul edilmiş ve UNFF'in iki yılda bir toplanarak 2015 yılına kadar uygulamaları izleme ve değerlendirme görevine devam etmesi kararlaştırılmıştır.

Rio Sonrası Bölgesel Süreçler

Rio Zirvesinde ve Zirve sonrasında başlatılan Uluslararası Ormancılık Sürecinde alınan kararların bölgesel düzeylerde uygulanmasını temin etmek için Dünyanın çeşitli bölgelerinde bölgesel süreçler başlatılmıştır. Bu süreçler şunlardır :

- Pan-Avrupa (Avrupa Ülkeleri)
- Montreal (Kuzey Amerika Ülkeleri)
- Tarapato (Amazon İşbirliği)
- Laperatique (Orta Amerika Ülkeleri)
- FAO-UNEP (Kurak Afrika Ülkeleri)
- FAO-UNEP (Yakın Doğu Ülkeleri)
- ITTO (Uluslararası Tropikal Orman Ürünleri Organizasyonu)
- ATO (Africa Orman Ürünleri Ticareti Organizasyonu)
- Dry Zone Asia (Kurak Kuşak Asya)

Bölgesel süreçler küresel bazda alınan kararların bölge düzeyine indirgenmesinde önemli rol oynamaktadır. Böylece Birleşmiş Milletler çatısı altında alınan her karar ayrıntılı, bir şekilde bölge özelliklerine göre irdelenmekte, kararların uygulanması için ortak standartlar oluşturulmakta, yardımcı kılavuzlar, dokümanlar hazırlanmakta ve kendi içinde oluşturduğu mekanizmalar ile de uygulama takip edilerek gelişmeler raporlanmaktadır.

Ülkemiz bu süreçlerden Avrupa Bölgesi ülkelerini kapsayan Pan-Avrupa ve FAO/UNEP tarafından başlatılan ve Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Batı Asya ülkelerini kapsayan Yakın Doğu sürecinde yer almıştır.

1.2.1.14 Pan-Avrupa Süreci MCPFE

Avrupa ülkeleri Fransa ve Finlandiya'nın girişimi ile Rio Zirvesinden önce Avrupa Ormanlarının Korunması Bakanlar Konferansını başlatmış ve ilk Konferans 1988 yılında Strasburg'ta toplanmıştı. Rio Zirvesinden sonra bu Konferans Rio Kararlarının Avrupa Bölgesinde uygulama sürecine dönüştürülmüş ve Avrupa Ülkelerinde ormanlardan sorumlu bakanlar ikinci kez 1993 yılında Helsinki'de toplanmıştı. Bu yüzden bu sürece önceleri Helsinki Süreci de denmekteydi. Helsinki Konferansının en önemli çıktılarından biri Avrupa Ülkeleri için yapılan Sürdürülebilir Orman Yönetiminin tanımıdır. Bu tanım aşağıdaki şekilde tercüme edilebilir:

“Ormanların ve orman alanlarının yerel, ulusal ve küresel düzeylerde, biyolojik çeşitliliğini, verimliliğini, kendini yenileme kabiliyetini ve yaşama enerjisini, ekolojik, ekonomik ve sosyal fonksiyonlarını yerine getirebilme potansiyelini şimdi ve gelecekte koruyacak ve diğer ekosistemlere zarar vermeyecek bir şekilde düzenleme ve yararlanma biçimidir.”

Avrupa ülkeleri arasında kabul gören bu tanım Dünya'nın diğer bölgelerinde başlatılan süreçlerde aşağı yukarı aynı şekilde oluşmuş ve bir bakıma bütün Dünya'da kabul gören bir tanım haline gelmiştir. Helsinki Konferansının bir diğer önemli çıktısı da Avrupa Bölgesi için Sürdürülebilir Orman Yönetimi Kriter ve Göstergelerinin belirlenmesi ve uygulama kılavuzunun hazırlanması olmuştur.

Beş yılda bir yapılmaya devam eden Konferanslardan üçüncüsü 1998 yılında Lizbon'da, dördüncüsü ise 2003 yılında Viyana'da yapılmıştır. Bu dört konferansta toplam 17 karar alınmış, Konferanslar arasında geçen süreler içerisinde yuvarlak masa toplantıları, uzman grup çalışmaları, araştırmalar, çalıştaylar, seminerler ve benzeri bir dizi faaliyet gerçekleştirilecek çok sayıda rapor ve belge hazırlanmıştır. Bütün bu karar ve belgeler Avrupa'nın Rio Kararlarını yorumlama ve uygulama biçimini temsil eder.

1.2.1.15 Yakın Doğu Süreci

Ülkemiz Pan-Avrupa sürecine ek olarak FAO ve UNEP'in organizasyonunda Yakın-Doğu sürecinde de yer almaktadır. Fas'tan Pakistan'a kadar çok geniş bir coğrafi yayılımında yer alan sürece üye ülkelerin çoğunda kurak, yarı-kurak şartlar hakim olup, Sudan ve Türkiye dışında önemli bir orman kaynağına sahip ülke yoktur. Bu süreçte de çölleşme ile mücadele ve ağaçlandırma unsurlarının hakim olduğu 7 kriter ve 64 gösterge geliştirilmiştir ve bu setin de uygulama kılavuzu hazırlanmıştır.

Temel olarak Helsinki Sürecinde belirlenen kriter-gösterge setini baz alan Yakın-Doğu sürecinde, bölgesel özelliklerden kaynaklanan bir takım ek göstergeler oluşturulmuştur. Bu göstergelerde kurak ve yarı-kurak mıntikalardaki ağaçlandırma ve çölleşme ile mücadele öğeleri ön plana çıkar.

Süreç 2 yılda bir yapılan FAO-Yakın Doğu Bölgesi Ormanlık Komisyonu dönem toplantılarını takiben düzenlenen çalıştaylarla sürdürülmekte olup 1996 yılında Kahire'de başlamıştır. Bilahare 1998 yılında Şam'da, 2000 yılında Tahran'da, 2002 yılında Hartum'da ve en son 2004 yılında Beyrut'ta Komisyon toplantıları ve çalıştaylar düzenlenmiştir. Pek çok ülkenin aktif rol almadığı bu süreçte bağımsızlığını yeni kazanmış olan Türk Cumhuriyetlerinin de olması, ülkemiz açısından bu sürece ayrı bir önem kazandırmaktadır.

1.2.1.16 Forest Europe Süreci (Avrupa'da Ormanların Korunması Bakanlar Konferansı Süreci)

Süreç, 1990 yılında, Rio Konferansından bağımsız bir süreç olarak başlamış, 1992 yılından sonra ise Rio Konferansı'nın Avrupa kıtası bölgesi için oluşturduğu sürece dönüşmüştür.

Süreç'te 1990 yılında Strazburg'da ilk konferans gerçekleştirilmiş ve altı ilke kararı alınmıştır. İkinci konferans 1993 yılında gerçekleştirilmiş ve 4 ilke kararı alınmıştır. Üçüncü konferans 1998 yılında Lizbon'da gerçekleştirilmiş ve 2 ilke kararı alınmıştır. Dördüncü konferans 2003 yılında Viyana'da yapılmış ve beş ilke kararı alınmıştır. Beşinci ve son konferans ise 2007 yılında Varşova'da yapılmış olup iki ilke kararı alınmıştır. Şimdiye kadar 19 Karar alınmıştır.

Sürecin vizyon amaçlar ve hedefleri gözden geçirilmekte ve Oslo Konferansında bakanların kabulüne sunulacaktır. İkinci olarak Avrupa kıtası için yasal bağlayıcılığı olan bir karar ya da yasal bağlayıcılığı olan bir Avrupa Anlaşması planlanmaktadır. Her iki konuya ilişkin hazırlık toplantılarına katılım sağlanmakta ve ülkemiz görüşleri ifade edilmektedir.

Forest Europe Süreci Genel Müdürlüğümüzün başından beri içinde bulunduğu en önemli ormancılık sürecidir.

Ülkemiz temsilcileri sürece başından bu yana aktif katılım sağlamaktadırlar. Altıncı konferans 2011 yılı Haziran ayında Oslo'da gerçekleştirilmiştir.

1.2.1.17 Avrupa ve Kuzey Asya – Orman Kanun Uygulama ve Yönetişim Süreci (Europe and North Asia – Forest Law Enforcement and Governance ENA-FLEG): Sürecin Geçmişi:

Avrupa ve Kuzey Asya bölgesi üzerinde kaçak kesim ve ona bağlı ticareti kontrol altına almak amacıyla Rusya Federasyonu ve Dünya Bankası'nın öncülüğünde 2005 yılı Kasım ayında Birinci Bakanlar Konferansı Rusya Federasyonu'nun St. Petersburg kentinde gerçekleştirilmiştir.

Süreçte orman kaçakçılığı ve ona bağlı ticaret ile ilgili olarak toplantılar sürdürülmektedir. 2010 yılı Aralık ayında sürece ilişkin önemli bir toplantı gerçekleştirilecektir. Süreç Sekreteryası ile irtibat sürdürülmektedir.

İkinci Bakanlar Konferansı 2015 yılında gerçekleştirilecektir.

Türkiye, doğu Avrupa ülkeleri ve Rus Federasyonu ile birlikte orman kaçakçılığı ve ona bağlı ticaret konularını birlikte müzakere eden ülkelerden biri olmuştur. Bununla birlikte Rusya Federasyonu'ndaki orman kaçakçılığı ile ülkemizdeki orman kaçakçılığının türü farklı olmaktadır.

1.2.1.18 Akdeniz Model Ağı

1

BM Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi (2002)

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 2000 yılında Rio zirvesinde alınan kararların uygulamalarına yönelik 10 yıllık bir değerlendirme yapılmasına karar verdi. Bunun üzerine hem bu değerlendirmenin yapılması hem de ileriye yönelik olarak sürdürülebilir kalkınma için küresel bir eylem başlatmak amacıyla 26 Ağustos 2002 yılında Johannesburg'ta Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi toplandı. Zirvede kabul edilen deklarasyonda ekonomik kalkınma,

sosyal kalkınma ve çevresel koruma sürdürülebilir kalkınmanın üç temel bileşeni olarak kabul edildi.

Diğer Süreçler

1.2.1.19 Avrupa Birliğine Uyum Süreci

Ülkemize 1999 yılında AB'ye aday ülke statüsü verilmesinin ardından, Avrupa Birliği Devlet ve Hükümet Başkanlarının 17 Aralık 2004 tarihli Zirvesinde aldığı karar doğrultusunda 3 Ekim 2005 tarihinde Türkiye resmen AB'ye katılım müzakerelerine başlamıştır. Katılım Müzakereleri, Türkiye'nin AB Müktesebatını ne kadar sürede kendi iç hukukuna aktarıp, yürürlüğe koyacağını ve etkili bir şekilde uygulayacağını belirlediği süreçtir ve aday ülkelerin hareket alanları sınırlıdır. Katılım Müzakereleri süreci halen devam etmektedir.

Avrupa Topluluklarını kuran Antlaşmalar kapsamında, üye devletler ormancılık politikalarını ulusal yetkileri altında sürdürme yolunu tercih ettiler. Bununla birlikte, Topluluk düzeyinde geliştirilen diğer alanlardaki ortak politikalar gibi ormancılık alanında ortak politikanın olmaması nedeniyle, orman ve ormancılık yıllarca, diğer yatay veya sektörel politikaların artan şekilde etkisi altında kaldı. Bundan dolayı, orman ve ormancılıkla ilgili enstrümanlar, eylemler vb. tarım, çevre, enerji ve iç pazar vb. gibi diğer politika alanları içerisinde yer aldı. Bahse konu politika alanlarında hali hazırda ormancılıkla ilgili önemli bir mevzuat bulunmamaktadır. Ancak Ormancılıkla doğrudan ve/veya dolaylı olarak ilgili çeşitli Direktif, Karar, Eylem Planı, Strateji, Standart vb. mevcuttur (örn. AB Orman Eylem Planı ve AB Ormancılık Stratejisi).

1998 yılındaki AB Ormancılık Stratejisi konusundaki Konsey Kararı, sürdürülebilir orman yönetimini desteklemede bir çerçeve oluşturdu. Bu çerçeve; orman ve ormancılıkla ilgili üye ülkeler ormancılık politikaları ve topluluk politikalarının koordinasyonu temeline dayanmaktadır. Strateji; toplumun kalkınması için sürdürülebilir orman yönetimi ve ormanların çok fonksiyonlu rolünün önemine vurgu yapmakta ve stratejinin uygulanmasına yönelik temel öğeleri belirlemektedir. Bu Strateji, ormancılık politikasının üye ülkelerin yetkisi altında olduğunu ancak, AB'nin yetki ikamesi ilkesine dayalı ortak politikaları vasıtasıyla, sürdürülebilir orman yönetiminin uygulanmasına katkıda bulunabileceğini söylemektedir.

2007-2011 yılları için hazırlanan **AB Orman Eylem Planı**'nın genel amacı; aşağıdaki prensipler bazında, ormanların çok fonksiyonlu rolünü ve sürdürülebilir orman yönetimini desteklemek ve güçlendirmektir:

- Ormancılıkla ilgili uluslararası taahhütlerin uygulanması için uygun bir araç olarak Ulusal Ormancılık Programları
- İleri düzeyde uyum ve koordinasyon gerektiren, ormancılık politikasındaki küresel ve sektörler arası konuların artan önemi
- AB ormanlarının iyi yönetişimi ve AB ormancılık sektörünün rekabet edebilirliğini güçlendirme gereği
- Yetki ikamesi (devri) ilkesine saygı
- Farklı orman tiplerine spesifik yaklaşım ve eylemler

Eylem Planı dört temel alana odaklanmaktadır:

- Uzun dönem rekabet edebilirliğin geliştirilmesi
- Çevrenin korunması ve iyileştirilmesi
- Yaşam kalitesine katkı
- Koordinasyon ve iletişimin geliştirilmesi

AB Orman Eylem Planında 18 temel eylem önerilmektedir.

Uzun-dönem rekabet edebilirliği güçlendirmek için, orman sahipleri ve orman işçilerinin eğitilmeleri yanında yenilikçi ve araştırma faaliyetlerini teşvik etmekte ve orman kaynaklarının enerji üretimi için kullanılmasının artırılmasını hedefleyen eylemler de önermektedir.

Çevrenin korunması ve iyileştirilmesi konusunda; Topluluk amaçlarına katkıda bulunmak üzere, biyolojik çeşitlilik ve iklim değişikliği ile ilgili bir dizi özel adımlar ihtiva etmektedir. Ayrıca, ormanların korunmasını ve gelişmiş Avrupa Ormanlarını İzleme Sistemine yönelik faaliyetler önermektedir.

Yaşam kalitesine katkı bakımından, ormanların sosyal ve kültürel yönlerini desteklemekte, çevreye yönelik eğitimini teşvik etmekte, ormanların koruyucu rolüne vurgu yapmakta ve kent-kent çevresi ormanlarının potansiyellerinin araştırılmasını önermektedir.

Koordinasyon ve iletişimin geliştirilmesi için; ormanlarla ilgili politikalarda çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel amaçları dengelemek üzere daha etkili sektörler arası işbirliği önlemleri önermektedir.

AB'de müktesebat statik olmayıp dinamiklidir. Yani, zaman içerisinde mevcut müktesebat içerisinde çeşitli değişiklikler yapılabildiği gibi, gelişmelere paralel olarak yeni mevzuat da çıkarılabilmektedir.

Ayrıca, AB'nin taraf olduğu ancak ülkemizin taraf olmadığı ormancılığı ilgilendiren çeşitli uluslararası Sözleşme, Protokol (örn. Kyoto Protokolü) ve Süreçlerde (Tüm Avrupa Ormancılık Süreci) yer alan/alacak olan ve yasal bağlayıcılığı haiz düzenlemelere de uyma zorunluluğumuz olabilecektir.

Yukarıda anlatılanların ışığı altında, AB Müktesebatı içerisinde yer alan ve ileride yer alacak olan ormancılıkla ilgili düzenlemeleri ülke olarak, AB'ne tam üyelik hedefimizin olması hasebiyle, ormancılık mevzuatımıza aktarmamız ve bu kapsamda gerekli değişiklikleri yapmamız kaçınılmazdır ki, bu durum belki de ormancılığımızı etkileyen en önemli dış çevre faktörlerinden biri olacaktır.

1.2.1.20 ENA FLEG (2004)

Avrupa ve Kuzey Asya'da Orman Mevzuatının Uygulanması ve Yönetişim süreci Rusya'nın girişimi ile 2004 Mayıs'ında başlamıştır. Bu tarihte Rusya böyle bir çalışmaya destek vereceğini ilan ederek bölgedeki ülkeleri 2005 yılında ev sahipliği yapacağı bir bakanlar konferansına davet etmiştir. Müteakiben Dünya Bankasından da destek talep edilmiş ve Dünya Bankası Hükümetler ve ikili donör ajanslar arasında koordinasyon görevini üstlenmiştir.

Bu sürece bölgede ihtiyaç duyulması, Sovyetler Birliği ve Yugoslavya'nın dağılmasından sonra ortaya çıkan ve yeni devletlerin de kurulması sonucu artan hukuksal, kurumsal ve yönetsel zaafılar nedeniyle ormanlardan yapılan kaçak ve kontrolsüz faydalanmanın büyük boyutlara ulaşmasına dayanmaktadır.

Bilindiği üzere, 1990'lı yıllardan itibaren Avrupa ve Kuzey Asya bölgesinde eski doğu bloku ülkelerinde sistemin değişmesine paralel olarak, orman yönetimi ve orman kanunlarının uygulanmasında sıkıntılar baş göstermiş, buna bağlı olarak kaçak odun kesimleri ve kaçak tomruk ticareti ile sektörde yasadışı organizasyonlar ve yolsuzluklar yaygınlaşmıştır.

Yapılan bir dizi ön hazırlık toplantısından sonra Avrupa ve Kuzey Asya ülkelerinde bulunan toplam 48 ülkeden yaklaşık 300 delegenin katıldığı Bakanlar Konferansı 22 Kasım 2005 tarihinde Sen Petersburg'ta toplanmıştır. Konferans bölgede kaçak kesim ve kaçak kesime dayalı yasadışı ticaret ile ilgili olarak 44 ülkenin taahhütünü içeren bir deklarasyon yayınlamış ve bu deklarasyonun uygulanmasına yönelik bir eylem listesi hazırlamıştır.

Süreç yasa dışı kesim ve bununla ilgili ticaretin yarattığı ormansızlaşmanın yanı sıra sebep olduğu ekonomik kayıp ve toplumsal maliyetleri büyük boyutlara ulaşmış olmasına ve bunun sonuçlarının ulusal sınırları aşarak global bir problem haline geldiğine dikkat çekmekte, yasa dışı uygulamalarla baş edebilmenin ancak geniş ve üst düzeyde uluslar arası siyasi katılımı mümkün olabileceğini vurgulamaktadır. Süreç tüm orman suçlarını konu alınmakla beraber, asıl olarak bölgedeki kaçak kesimler ve bu kesimler sonucu elde edilen orman ürünlerinin uluslar arası ticareti ile ilgili kurumsal ve yasal düzenlemeler ile uygulama üzerinde yoğunlaşmaktadır.

1.2.1.21 Krtiny Süreci (2005)

Doğu Avrupa ülkeleri ile Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra bağımsızlıklarını kazanan ülkelerin ormancılıktaki uluslar arası gelişmelere uyum sağlaması ve bu ülkelerde ormancılık alanında kapasitenin arttırılmasını amaçlamaktadır. Çek Cumhuriyetinin girişimi ve FAO Orta ve Doğu Avrupa Alt-Bölgesel Ofisi ile UNECE'nin işbirliğiyle ilk olarak Krtiny'de bir çalıştay düzenlenerek Krtiny Deklarasyonu ilan edilmiştir. Bunun devamı olarak daha sonra Taşkent'te ve Tiflis'te birer çalıştay yapılmıştır. Ülkemiz ve Moğolistan'da aralarında olduğu 20 ülke bu süreçte yer almaktadır.

Krtiny Çalıştay'ının temel amacı ülkelerde ormanla ilgili istatistiki veri ve bilgilerin toplanıp dağıtılarak ulusal kapasitelere katkıda bulunmak; bu ülkelerdeki uzmanları ormancılıkla ilgili uluslar arası bilgi networkuna entegre etmek, pazarlamayı ormancılığın kendine yeter bir ekonomik yapıya kavuşmasına katkıda bulunacak bir araç olarak sunmaktır.

Krtiny Deklarasyonu özetle, ülkelerin uluslararası standartta sürdürülebilir orman yönetimini uygulaması için ormancılık politikalarını revize etmeyi, ormancılık ile ilgili yasal alt yapılarını oluşturmayı ve yaptırımcı bir mevzuata sahip olmayı, orman envanteri sistemlerini modernleştirmeyi ve bunun için devlet katkısı sağlamayı, orman ürünleri ile ilgili istatistiki veri ve bilgilerin kalitesinin iyileştirmek için kapasitelerini geliştirmeyi, yakacak temini için orman tahribatını engellemeyi, diğer sektörlerle işbirliği ve koordinasyonu arttırmayı, ormancılıktaki uluslar arası süreçlere aktif katılmayı, halkın bilinç düzeyini arttırmayı, katılımcılık mekanizmalarını geliştirmeyi; uluslar arası organizasyonların da bunlar için gerekli her türlü teknik desteği sağlamayı, organizasyon ve yönlendirmeyi yapmayı taahhüt ettikleri bir deklarasyondur.

Krtiny deklarasyonu'nun ilk iki yıllık uygulamalarının değerlendirildiği çalıştay 2007 yılında Macaristan'da yapılmıştır.

RİO+20 DÜNYA ZİRVESİ (2012)

Rio+20 Konferansı; Brezilya'nın Rio de Janerio kentinde yapılan 1992 Birleşmiş Milletler (BM) Çevre ve Kalkınma Konferansı'nın (UNCED) 20. yıldönümü ve 2002'de Johannesburg'da yapılan Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nin (WSSD) 10. yıldönümünde 20-22 Haziran 2012'de yine Rio de Janerio kentinde gerçekleştirilecektir. Konferansa devlet başkanları, hükümet temsilcileri gibi en üst düzeyde katılım öngörülmektedir. Konferansın politik düzeyde bir belge ile sonuçlanması beklenmektedir.

Sonuç belgesinin yeşil ekonomiye geçişle alakalı olarak ülkelere yol gösterecek şekilde kamu ve özel sektör için gerçekçi ve uygulanabilir öneriler oluşturması ve bu önerilerin üye ülkeler tarafından benimsenmesi için zemin hazırlaması beklenmektedir.

Konferansın hedefleri;

Sürdürülebilir kalkınma konusundaki **politik kararlılığa yeniden vurgu yapılması**, Sürdürülebilir kalkınma konusunda bugüne kadar gerçekleşen başlıca zirvelerin çıktılarını konusundaki **gelişmelerin ve eksikliklerin ortaya konulması** ve **Yeni ve yükselen tehdit ve fırsatların tarif edilmesi** olacaktır.

Konferansta tartışılacak konular ise;

Sürdürülebilir kalkınma ve yoksulluğun azaltılması çerçevesinde **yeşil ekonomi** ve Sürdürülebilir kalkınmanın **kurumsal çerçevesi** olacaktır.

1.2.1.22 YEŞİL EKONOMİ

Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından 2008 yılında yapılmış olan tanıma göre “Yeşil Ekonomi”nin tanımı şu şekildedir; “**Doğa, insan ve ekonomik sermaye yatırımlarında daha iyi kazanç sağlamak üzere iş ve altyapının yeniden konfigürasyonu süreci ile eş zamanlı olarak sera gazı emisyonlarını azaltmak, daha az doğal kaynak kullanmak, daha az atık oluşturmak ve sosyal eşitsizliği azaltmak.**”

BM tarafından “Yeşil Ekonomi” kapsamında öncelikli yatırım alanları şu şekilde tanımlanmaktadır;

Binalarda enerji verimliliği

Yenilenebilir enerji teknolojileri

Sürdürülebilir ulaşım teknolojileri

Ekolojik altyapı (ormanlar da dahil)

Sürdürülebilir tarım (organik üretim de dahil)

Rio+20’de ele alınacak konular arasında; ormanların daha iyi yönetilmesi sayesinde ormanlardan geniş kapsamlı faydalar sağlanması (ormanlardan sağlanan iş imkânları, gelir, biyoçeşitlilik, temiz su ve ilaçların sağlayacağı değerler hesaba katılmadığında bile sadece ormansızlaşmanın 2030 yılına kadar yarıya indirilmesi sayesinde sera gazı emisyonundan kaynaklanan iklim değişikliği zararlarının 3,7 trilyon US\$ azaltılması mümkün olabilecektir) ve yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanım alanlarının genişletilerek, karbon emisyonlarını önemli bir oranda azaltılması yer almaktadır.

Ülke olarak Yeşil Ekonominin; uzun dönemli ekonomik büyüme, insana yakışır meslekler (özgür, adil, haysiyetli ve kişisel güvenlik koşullarına sahip) sağlama ve yoksulluğu azaltma potansiyeli olduğunu kabul etmekteyiz. Bu kapsamda ilk olarak yeşil ekonomi üzerinde sürdürülebilir kalkınma ve yoksulluğun ortadan kaldırılması bağlamında ortak bir anlayış ve paylaşılan bir vizyona ihtiyaç duyulmaktadır. Daha evvel Rio+20’ye katkı sağlamak üzere ülkemiz tarafından UNCSD’ye sunulmuş olunan belgede ülkemiz tarafından yeşil ekonominin ana öge ve ana odak konularını şu şekilde ifade edilmiştir;

• **Yeşil Ekonominin ana öğeleri;**

• Sürdürülebilir tüketim ve üretim modellerine geçiş,

• Düşük karbon stratejileri,

• Etkili kaynak ve materyal yönetimi,

• Verimli yatırımlar

• **Yeşil Ekonominin ana odak konuları;**

• Su/enerji/gıda güvenliği,

• Tarım, toprak ve arazi kullanımı,

- Kırsal kalkınma,
- Yenilenebilir kaynaklardan sürdürülebilir enerji üretimi,
- İklim değişikliği,
- Biyoçeşitlilik ve ekosistem hizmetleri
- Ormansızlaşma ve orman bozulmasının durdurulması ve tersine döndürülmesi
- Deniz kaynakları, okyanuslar, balıkçılık Kurak alanlar
- Kurak alanlar, kirliliğin kontrolü ve önlenmesi, atık yönetimi ve geri dönüşüm, afet risklerinin önlenmesi

Ormancılık; Yeşil Ekonominin merkezinde anahtar sektör olup kısmen yeşildir. Ormancılık çevresel ve sosyal pek çok değer ve hizmet sağlamakta olup, karbon depolama, biyoçeşitliliği muhafaza, erozyon önleme, su havzalarını koruma, iş olanakları, odun kaynağı... gibi pek çok işlev görmektedir. Odun ürünlerinin (yeşil binalar gibi) ve odun enerjisinin kullanımının teşvikiyle Yeşil Ekonomi kapsamında ormancılığın öneminin daha da artacağı beklenmektedir. Gelecekte ormancılıkta ortaya çıkması beklenen yapısal sonuçlar arasında odun enerjisinin gelişmesi, yeşil altyapı ve binaların gelişmesi ve ormanların karbon yutağı olarak öneminin artması beklenilmektedir. Bu bağlamda sürdürülebilir orman yönetimi ve buna uygun belgelendirme (sertifikasyon) şemalarının anahtar rolü sürekli vurgulanmaktadır. Önümüzdeki dönemde odun enerjisi ve geleneksel endüstrinin kullanımı arasında, odun enerjisi ve diğer enerji kaynakları arasında ve son olarak yeşil binalar kapsamında diğer yapı malzemelerle arasında ormancılıkta yeni rekabet alanlarının ortaya çıkması beklenilmektedir.

Ormancılık sektörü daha yeşil ve daha sürdürülebilir ekonomiye geçişte anahtar bir role sahiptir. Sürdürülebilir yönetilen ormanlar karbondioksiti ağaçlarda ve toprakta hapsederek karbon döngüsü ve havadaki serbest oksijen üzerinde yaşamsal bir rol oynamaktadır. Ormanlar odun kaynağını sağlamasından öte, biyoçeşitliliğin muhafazası, erozyonu önlemedir.